

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-039-1-23>

СОФІЙСЬКИЙ СОБОР – КРАСА, НАРОДЖЕНА З ПРОТЕСТУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО «ДИВО»)

Коваленко І. В.

студентка першого року навчання магістратури

Інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Твори Павла Загребельного є помітним явищем українського літературного та культурного процесу ХХ століття й матеріалом для наукових розвідок.

Історична романістика, до якої належить «Диво» Павла Загребельного, показує Софійський собор як художній символ і як реальну історичну пам'ятку, що сконцентрувала в собі весь волелюбний, сильний дух народу, його невмирущість і нескореність.

Актуальність роботи полягає у вивченні феномену протесту, зумовленого русько-українською ментальністю, та в доведенні світової спільноті, що праведна непокора породжує вічну красу.

Безліч дослідників звертали особливу увагу на тематику й проблематику історичної трилогії («Диво», «Смерть у Києві», «Первоміст»), вивчали їх структуру, стиль та мовні засоби, по-різному трактували образи героїв. Ми ж перед собою поставили дещо іншу **мету роботи**: довести, що саме протест героїв роману став поштовхом до створення неповторного собору – Софії Київської, а непереможний дух та ненависть до ворогів допомогли зберегти цю красу для майбутнього покоління; а також довести, що вивчення літературних творів сприяє популяризації пам'яток культури. **Наукова новизна** полягає в тому, що на матеріалі роману «Диво» вперше доведено унікальність слов'янської нації; з'ясовано сутність феномену протесту Павла Загребельного; глибоко розкрито психологію персонажів роману «Диво», які втілюють нескореність та внутрішній протест; уперше простежено причини появи саме таких моделей художніх образів; доведено, що Софія – великий культурний спадок, полишений нам історією, – сконцентрувала в собі весь волелюбний, сильний дух народу, його невмирущість та нескореність.

У романі «Диво» Софійський собор постає надважливою, всеосяжною спорудою, що об'єднує українців різних поколінь.

В історичному творі незрівнянна церква побудована не з каміння та мармуру, у її основу закладено життєвий протест Павла Загребельного – творця роману; незламний дух Сивоока – головного зотчого; неповторливу вдачу Ярослава Мудрого – князя, за часів правління якого звуки софійських дзвонів лунали по всій Русі-Україні; нездоланну жагу до перемоги Гордія Отави – вченого-захисника Софії Київської від ворожих німецьких снарядів; а також велич та самотність самого храму, що впродовж тисячі років протидіє часові та щодня декларує неповторність української культури.

Павло Загребельний – невтомний шукач, експериментатор, вигадник, людина нестандартного мислення. Тяжкі життєві випробування породили непокору в душі письменника. Він починає боротися з неправдою, злом та приниженням людської гідності, відстоювати честь побратимів, викривати злочини радянської влади – саме внутрішній протест дав поштовх до створення оригінального історичного роману «Диво», що поєднує сучасне й минуле, засвідчує глибинність, унікальність, стійкість і нездоланність русько-української культури.

Усе найважливіше у творі пов'язане з образом вигаданого головного героя Сивоока, що уособлює незламний дух будівничих собору. У його уяві Софія мала стати символом Русі-України, саме тому хлопець протидіє примітивним методам тогочасних архітекторів, що лише знецінюють мистецтво. Зотчий заперечує наслідування й копіювання, кидає виклик візантійським майстрам, наважується критикувати владу. Саме з протесту миться народжується Софійський собор, що увібрив у себе традиції предків, самотність русько-української культури.

Душа великого князя Ярослава Мудрого із самого дитинства сповнена суперечностей. Правитель зосереджується лише на грандіозних справах, прагне просвітити народ – так з'являється Софія. Саме собор повинен довести недругам, що держава єдина. Мудрий керманіч ладен протистояти могутній Візантії, бо має високу мету – возвеличити країну. Ми бачимо непересічну особистість, внутрішній протест якої вивів державу на новий щабель розвитку, а також подарував усьому світові величну перлину русько-української середньовічно-християнської культури – Софію Київську.

Усі розділи роману, присвячені подіям Другої світової війни, відображають нездоланну жагу до перемоги Гордія Отави – вигаданого вченого-історика, що прагне відкрити всьому світові справжнє ім'я будівничого Софійського собору і тим самим довести унікальність, самотність і неповторність культури Русі-України – саме цього так

боялася нацистська ідеологія. Професор понад усе жадає зберегти Софію для майбутніх поколінь, не боїться віддати за неї власне життя.

Незмінним співгероем у творі виступає Софійський собор. Храм виграв битву із візантійськими митрополитами, які боялися русько-української самобутності та прагнули будь-якою ціною домогтися уподібнення Софії константинопольській архітектурі. Собор розписаний фресками та мозаїками, бо чужі нам ромейські мармури, віддають вони холодом іншої культури, а барви народного майстра крізь віки зігріватимуть душі християн. Вершиною народної майстерності стала Оранта – символ вічного Києва, підтвердження того, що українська культура має глибоке коріння.

Література:

1. Бондаренко Ю. Феномен історичності в романі Павла Загребельного «Диво». *Дивослово*. 2010. № 4. С. 2–8.
2. Дімаров А. Павло Загребельний – з тих, які народжуються раз на століття. *Голос України*. 2009. № 167. С. 16.
3. Дончик В. Істина – особистість. Проза Павла Загребельного: літературно-критичний нарис. Київ, 1984. 248с.
4. Загребельний П. Диво. Роман. Харків, 2007. 638 с.
5. Загребельний П. Слово про Київ. *Вітчизна*. 1982. № 5. С. 2–9.
6. Загребельний П. Гомін давнини. *Вітчизна*. 1980. № 3. С. 20.
7. Загребельний П. Спроба автокоментаря. Неложними устами: Статті, есе, нариси. Київ, 1981. С. 14.
8. Загребельний П. Український шлях. – Публічна лекція в Національному університеті «Києво-Могилянська Академія». *Зарубіжна література*. 2004. № 4. С. 18.
9. Загребельний П. Я обираю великі душі, які сяють нам тисячоліття. *Вітчизна*. 2004. № 7-8. С. 90–98.
10. Зборовська Н. Стильовий портрет шістдесятиництва. *Слово і час*. 2001. № 12. С. 40.
11. Осадча І. А що історія? Історія – коріння... Чим глибше, тим міцніше стоїмо (Образ Ярослава Мудрого в романі Павла Загребельного «Диво»). *Дивослово*. 1999. № 2. С. 39–41.
12. Панченко В. Замкнене коло нашої історії – ось це я мав на увазі. *Дивослово*. 1999. № 2. С. 42–45.
13. Сизоненко О. Мости літературної зрілості. Київ, 1974. С. 24.
14. Синьоок Т. Безсмертне диво творчості. *Літературна газета*. 2014. № 32. С. 1.

15. Слабошицький М. Історичний дивосвіт Павла Загребельного (Шкіц до портрета). *Дивослово*. 2000. № 2. С. 57–59.
16. Фащенко В. Павло Загребельний. Київ, 1984. 206 с.
17. Чернов А. Щоб жити потрібні Вітчизна, свобода і пісня. *Літературна Україна*. 2014. № 33. С. 5.
18. Чумак Т. Проблема збереження духовності в романі Павла Загребельного «Диво». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2004. № 10. С. 20–23.
19. Шаховський С. Романи Павла Загребельного. Київ, 1974. 175 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-039-1-24>

ОСОБЛИВОСТІ ВІДБИТТЯ ТРАДИЦІЇ ВОЛОДИМИРА МАЯКОВСЬКОГО У ТВОРЧОСТІ МИХАЙЛА КУЛЬЧИЦЬКОГО

Козлова А. Г.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Козлов Є. Д.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри ділової іноземної мови та перекладу
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

Михайло Кульчицький – харківський поет, представник першого покоління радянських поетів, творчий шлях якого розпочався безпосередньо перед Другою світовою війною. І хоча загинув Кульчицький зовсім молодим (йому виповнилося лише 23 роки) і кількість творів, що лишилася нащадкам, невелика, але вірші поета увійшли до двохсотомної «Бібліотеки всесвітньої літератури» (БВЛ) і перекладені багатьма мовами світу. Яскравий поетичний талант Кульчицького привернув до себе увагу сучасників поета, і вже багато років його творчість вивчається літературознавцями. Традиційно інформація про Кульчицького входить до оглядових статей, присвячених